In de zaak:

dr. J. A. G. baron de Vos van Steenwijk,

Verzoeker

vertegenwoordigd door en ten deze domicilie gekozen hebbende ten kantore van mr. A. Elvinger, advocaat bij de Cour Supérieure de Justice van het Groothertogdom Luxemburg, Grand'rue 84, Luxemburg,

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom),

Verweerster

vertegenwoordigd door mr. J. Gijssels, juridisch adviseur, als gemachtigde,

ten deze domicilie gekozen hebbende ten kantore van H. Manzanarès, secretaris van de juridische dienst van de Europese uitvoerende organen, Place de Metz 2, Luxemburg,

betreffende een vordering tot nietigverklaring van de beschikking, waarbij is besloten verzoeker niet in vaste dienst aan te stellen en zijn arbeidscontract is opgezegd, alsmede een vordering tot schadevergoeding,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer),

samengesteld als volgt

A. Trabucchi, *Kamerpresident (Rapporteur)*,
L. Delvaux en W. Strauss, *Rechters*,
Advocaat-Generaal: M. Lagrange,
Griffier: A. Van Houtte,

het volgende

ARREST

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN

I – Overzicht van de feiten

Overwegende dat de feiten, die aan het geding ten grondslag liggen, als volgt kunnen worden samengevat:

Verzoeker is op 15 mei 1961 bij de Commissie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie in dienst getreden. Hij werd toegevoegd aan de Directie van de Inrichting te Ispra van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek. Volgens zijn aanstellingsbrief, gedateerd 25 mei 1961, genoot verzoeker het salaris van een ambtenaar in de rang A/4, salaristrap 3, van de salaristabel voor de E.G.K.S.

Na de eerste zes maanden werd door dr. G. Ritter, Directeur van het Centrum, in het „stagerapport" over verzoeker van 16 februari 1962 een verlenging van de stage met nogmaals zes maanden bepleit, d.w.z. tot 15 mei 1962, omdat het tot dusver niet mogelijk was geweest verzoeker te beoordelen, zulks op grond van zijn gezondheidstoestand, die hem vele malen belet had zijn werk te verrichten. Het persoonsdossier van verzoeker bevat onder no. 61 een uittreksel uit de notulen van een vergadering van 4 februari 1962 over de „herziening van de rangindeling na de eerste zes maanden",

waaruit blijkt dat het bevoegde comité gunstig had geadviseerd ten aanzien van de voorgestelde verlenging.

Op grond van het „integratierapport" en de bijbehorende nota's van 16 en 27 november 1962, die door de chefs van verzoeker, dr. G. Ritter en F. P. Mercereau, waren opgesteld, en na verzoeker alsmede de Directeur-Generaal Onderzoek, J. Guéron, en de Directeur en Adjunct-Directeur van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek dr. G. Ritter en F. P. Mercereau te hebben gehoord, bracht de integratiecommissie op 19 februari 1963 een ongunstig advies uit over de vaste aanstelling van verzoeker. Op grond van dit advies besloot de Commissie van de E.G.A. in een vergadering op 20 maart 1963, het contract tussen verzoeker en de Gemeenschap op te zeggen. Deze beschikking werd aan verzoeker medegedeeld in een brief van 8 mei 1963, die was ondertekend door de President van de Commissie van de E.G.A. Tegen deze beschikking richt zich het onderhavige beroep;

II – Conclusies van partijen

Overwegende dat *verzoeker* in zijn verzoekschrift concludeert, dat het den Hove behage:

„de integratierapporten en het advies van de integratiecommissie nietig te verklaren wegens schending van de geldende voorschriften;

derhalve nietig, althans ongegrond te verklaren de beschikking, waarbij is besloten verzoeker niet in vaste dienst aan te stellen en zijn contract is opgezegd, welke beschikking is vervat in de brief van de President van de Commissie van de E.G.A. van 8 mei 1963, betekend op 15 mei 1963 en ontvangen op 24 mei 1963;

te verklaren voor recht, dat het geven van deze beschikkingen met voorbijzien van de rechten van verzoeker een dienstfout vormt, waarvoor schadevergoeding verschuldigd is;

te verklaren voor recht, dat de opzegging van het contract in ieder geval onrechtmatig is en verzoeker schade heeft berokkend;

verweerster te veroordelen tot betaling aan verzoeker van een schadevergoeding ad Lfr 5.000.000;

verweerster in de gedingskosten te veroordelen";

Overwegende dat *verweerster* in haar verweerschrift concludeert, dat het den Hove behage:

„met verwerping van alle andere vorderingen, te verstaan dat het beroep in alle opzichten ongegrond is;

bijgevolg het beroep te verwerpen;

verzoeker in de kosten te veroordelen";

Overwegende dat *verzoeker* bij repliek concludeert, dat het den Hove behage:

„de vorderingen, die in het verzoekschrift zijn ingediend, toe te wijzen;

verweerster de overlegging te gelasten van:

1) de brief van de President E. Hirsch, waarbij het Directiecomité te Ispra is opgericht en verzoeker is belast met de functie van algemeen secretaris van dit orgaan;

2) alle administratieve stukken betreffende de incidenten Nijsing en Bodnarescu, waarop verweerster ter ondersteuning van haar betoog een beroep heeft gedaan;

3) (in het bijzonder betreffende deze incidenten) het uittreksel uit de beraadslagingen van de Commissie van Euratom op 15 oktober 1963;

4) (voorts betreffende het incident Bodnarescu) de brief, in het verweerschrift uitdrukkelijk genoemd, van verzoeker aan dr. G. Ritter van 7 september 1961;

de persoonlijke comparitie van partijen met hun gemachtigden te bevelen;

subsidiair, verzoeker toe te laten tot het bewijs van de in het verzoekschrift en in de conclusie van repliek genoemde feiten, in het bijzonder:

1) dat sedert enkele incidenten, met name in verband met het geval van de ambtenaren Nijsing en Bodnarescu, d.w.z. sedert september-oktober 1961 (de juiste datum blijve in het midden), verzoeker van zijn rechtstreekse chef, dr. G. Ritter, geen enkele opdracht of richtlijn meer heeft ontvangen; dat hij integendeel stelselmatig van ieder contact met de verschillende diensten werd uitgesloten;

2) dat nimmer tevoren of hierna enige schriftelijke of zelfs maar mondelinge instructie aan de verschillende diensten en aan de hoger of lager geplaatste ambtenaren is verstrekt ten aanzien van de werkzaamheden, die verzoeker had te verrichten;

3) dat integendeel de hoofden van dienst met wie administratieve contacten noodzakelijk zouden zijn geweest, met name die van de administratie, het personeel en de dienst voor opslag en beheer van apparatuur, van dr. G. Ritter de raad kregen, niet met verzoeker samen te werken;

4) dat verzoeker door de President Hirsch was benoemd tot algemeen secretaris van het Directiecomité; dat dit Comité, dat voor de eerste maal op 27 november 1961 bijeenkwam (de juiste datum blijve in het midden), zichzelf na een besluit of op initiatief van dr. G. Ritter reeds na enkele vergaderingen ophief;

dat het opstellen van de notulen verzoeker reeds voordien was ontnomen, onder voorwendsel dat het eerste ontwerp van de eerste notulen van de eerste vergadering niet behoorlijk was geredigeerd;

5) dat de „dienst" of het „bureau voor onderzoek", waarmede verzoeker werd belast nadat F. P. Mercereau aan dr. G. Ritter was toegevoegd, noch een taakomschrijving noch een organisch bestaan, noch uitvoerend personeel bezat;

dat de pogingen om met de verschillende diensten in contact te komen afstuitten op de uitdrukkelijke en stilzwijgende contra-orders van dr. G. Ritter, als bedoeld sub 2);

6) dat de aanwezigheid van verzoeker in het „bureau voor onderzoek" volkomen zinloos was geworden, daar dit bureau noch met de Directeur of de Adjunct-Directeur, noch met de verschillende diensten in verbinding stond;

7) dat op 8 april 1963 H. Buurman, assistent van de Directeur W. Funck, verzoeker in tegenwoordigheid van dr. G. Ritter mededeelde dat, gezien de beschikking waarbij was besloten hem niet in vaste dienst aan te stellen en zijn arbeidscontract was opgezegd, hij zijn functie te Ispra niet behoefde te hervatten;

te verstaan dat dit bewijsaanbod ontvankelijk en ter zake dienend is;

voor zover nodig een deskundigenonderzoek te bevelen ter vaststelling van de door verzoeker geleden materiële en immateriële schade";

Overwegende dat *verweerster* bij dupliek concludeert, dat het den Hove behage:

„Het bewijsaanbod van verzoeker, als zijnde tardief, niet ontvankelijk te verklaren;

de in het verweerschrift gestelde vorderingen, waarbij verweerster persisteert, toe te wijzen";

III – Middelen en argumenten van partijen

Overwegende dat de middelen en argumenten van partijen als volgt kunnen worden samengevat:

A. *TEN AANZIEN VAN DE ONTVANKELIJKHEID*

Verweerster verzet zich niet tegen de ontvankelijkheid van het beroep.

B. *TEN PRINCIPALE*

1. *Algemeen*

Verzoeker doet zijn beroep steunen op de middelen schending van het Verdrag of van uitvoeringsregelingen van het Verdrag en détournement de pouvoir.

Alvorens voor deze middelen gronden aan te voeren, geeft verzoeker een overzicht van de feiten, ten einde aan te tonen dat hij door de Directeur van het Centrum, dr. G. Ritter, onrechtvaardig is behandeld. Ter verklaring van de oorzaken van de gewijzigde houding van dr. G. Ritter te zijnen opzichte, wijst verzoeker in het bijzonder op twee incidenten:

1. zijn bemoeiingen in de vorm van een brief, die hij op 7 september 1961 aan dr. G. Ritter schreef naar aanleiding van de functie van de ambtenaar Bodnarescu. Verzoeker stelt, dat deze ambtenaar er in geslaagd was, in alle diensten een onevenredig grote invloed uit te oefenen, en zich een taak zag toebedeeld, die niet alleen aan die van verzoeker doch ook aan die van zijn eigen collega's afbreuk deed.

2. zijn bemoeiingen ten gunste van een Nederlandse ambtenaar van het Centrum te Ispra, R. Nijsing, ten gevolge waarvan deze in dienst werd gehouden, al had dr. G. Ritter praktisch reeds besloten hem te ontslaan.

Verweerster stelt, dat deze beide incidenten wijzen op een ongezonde neiging van verzoeker om de verhoudingen in de dienst uit een persoonlijk oogpunt op te vatten, waardoor hij voortdurend indiscreties beging en zelfs de Directie op beledigende wijze bejegende. Wat het incident-Nijsing betreft, acht verweerster het een kennelijk geval

van insubordinatie, dat verzoeker zonder op de weigering van zijn Directeur acht te slaan op eigen kosten een telegram heeft verstuurd aan het Nederlandse lid van de Commissie, mr. E. Sassen.

Verzoeker merkt op, dat zijn persoonlijk partij kiezen voor R. Nijsing door de Commissie werd aanvaard, met als gevolg dat eerstgenoemde in strijd met het advies van dr. G. Ritter in zijn functie werd gehandhaafd. Wat het geval Bodnarescu betreft stelt verzoeker, dat diens overplaatsing naar het Centrum te Mol een bewijs is, dat zijn ingrijpen gerechtvaardigd was.

2. *Grieven in verband met onregelmatigheid van de integratieprocedure*

a) Verzoeker stelt, dat de „integratieprocedure" (die tot gevolg had, dat hij niet in vaste dienst werd aangesteld) ongeldig is, omdat daarbij niet van het eerste stagerapport van februari 1962 is uitgegaan, doch van het tweede („beoordelingsrapport inzake de bekwaamheid"), dat was opgesteld na afloop van de met zes maanden verlengde proeftijd. Deze verlenging, waartoe na de inwerkingtreding van het Statuut is besloten, is ongeldig. Het tweede stagerapport is mede ongeldig, omdat het ook uit het oogpunt van artikel 34 van het Statuut te laat is opgesteld: het dateert van november 1962, terwijl de verlengde proeftijd reeds op 15 mei 1962 was verstreken.

De ongeldigheid van het advies van de integratiecommissie, welke voortvloeit uit de ongeldigheid van het integratierapport waarop het advies is gebaseerd, heeft tot gevolg dat ook de bestreden beschikking, welke noodgedwongen met het advies overeenstemt, ongeldig is.

Gezien de gunstige beoordeling in het stagerapport van 16 en 24 februari 1962, stelt verzoeker dat, indien de integratiecommissie haar plicht had gedaan en alleen van dit rapport was uitgegaan, de aanstelling in vaste dienst hem bezwaarlijk had kunnen worden geweigerd.

Verweerster voert hiertegen aan, dat verzoeker niet heeft gesteld, in hoeverre deze beweerde onregelmatigheid bij de opstelling van het stagerapport tot nietigheid van de integratieprocedure leidt. Zij stelt dat, daar de rechtsverhouding tussen de ambtenaar en de Gemeenschap in de tijd voorafgaande aan het Statuut van contractuele aard was, het stagerapport geen enkel rechtsgevolg had voor de positie van de ambtenaar.

Voorts stelt verweerster dat, daar verzoeker reeds sedert 15 mei 1961 in dienst was, er geen sprake is van een verlenging van de proeftijd in de zin van artikel 34 van het Statuut. Zij stelt ten slotte dat, daar het integratierapport van artikel 102 van het Statuut een specifiek document is, dat door het Statuut uitdrukkelijk is voorgeschreven, de integratiecommissie dit niet door een ander rapport kon vervangen.

Verzoeker antwoordt, dat verweerster met woorden speelt wanneer zij stelt, dat er slechts één integratierapport is geweest. De rubriek die voor de samenvatting van de inhoud is bestemd, is in het stagerapport gelijk aan die van het formulier voor het integratierapport. Het stagerapport is dus wel degelijk van belang voor de beoordeling van de aanstelling in vaste dienst. Tegenover de stelling van verweerster, dat artikel 34 niet op hem is toegepast, wijst verzoeker op de brief van W. Funck van 17 mei 1962 en op de ongedateerde notulen die als no. 61 bij zijn persoonsdossier zijn gevoegd, waarin hem werd medegedeeld dat de proeftijd met zes maanden was verlengd. Verweerster heeft dus artikel 34, dat niet op verzoeker van toepassing was, niettemin toegepast, doch tevens getracht zich aan de uit het artikel voortvloeiende verplichtingen te onttrekken.

De stelling van verweerster, dat de proeftijd in de periode voor de totstandkoming van het Statuut slechts een interne maatregel was, is volgens verzoeker in strijd met de beginselen, die het Hof in de zaak Mirossevich heeft toegepast.

Verweerster blijft bij haar stelling dat artikel 34 van het Statuut niet op verzoeker is toegepast, doch verklaart dat, aangenomen dat

dit wèl het geval is geweest, verzoeker aan de ongeldigheid van de proeftijd geen rechten kan ontlenen, doch eenvoudig behoort te concluderen, dat deze nietig is. Het betoog van verzoeker komt hierop neer, dat de voor de totstandkoming van het Statuut geldende regels de voorkeur krijgen boven de bepalingen van het Statuut, zulks hoewel de voorschriften die voor de inwerkingtreding van het Statuut voor de proeftijd golden zeker niet bedoeld waren om de voorschriften van artikel 102 te vervangen. Overigens kon artikel 34 reeds daarom niet met ingang van 1 januari 1962 op verzoeker van toepassing zijn, omdat aan de voorwaarden voor toepassing van het artikel niet was voldaan en ook omdat de proeftijd in de periode voordat het Statuut bestond zowel in oorsprong als in uitwerking verschilde van het systeem van artikel 34.

Tegenover de rechten, die verzoeker aan de gunstige uitkomst van zijn proeftijd meent te kunnen ontlenen, stelt verweerster dat zulks hem niet onthief van de voor de vaste aanstelling geldende voorschriften en dat hij derhalve niet in vaste dienst kon worden aangesteld zonder een gunstig advies van de integratiecommissie.

Het standpunt van het Hof in de zaak Mirossevich is met de opvatting van verweerster niet in strijd: de Advocaat-Generaal M. Lagrange heeft gesteld, dat een contract niet het recht op een ambtelijke loopbaan of op een vaste werkkring, doch slechts een (mogelijke) „aanspraak" doet ontstaan.

b) *Verzoeker* stelt, dat ook de integratieprocedure zèlf onregelmatig is aangezien:

1. Het advies van de integratiecommissie verzoeker niet in zijn geheel ter hand is gesteld voordat het besluit werd genomen waarbij hem zijn vaste aanstelling werd geweigerd en evenmin in zijn persoonsdossier is opgenomen;

2. De procedure geen contradictoir karakter heeft gedragen, daar verzoeker niet samen met zijn chefs, die hem hebben beoordeeld, is gehoord.

ad 1. Verweerster ontkent, dat het advies aan betrokkene moest worden medegedeeld voordat het tot aanstelling bevoegde gezag zijn beschikking gaf. Dit zou in strijd zijn met het systeem van het Statuut en met de rol van de integratiecommissie als raadgevend administratief orgaan.

Het advies van de integratiecommissie is aan verzoeker ter kennis gebracht in de brief waarbij zijn contract werd opgezegd, waardoor hij in staat werd gesteld, door het indienen van een bezwaarschrift zijn standpunt kenbaar te maken.

ad 2. Waar de integratiecommissie het karakter draagt van een raadgevend orgaan, is verweerster van mening, dat het beginsel van de contradictoire behandeling niet verlangt, dat betrokkene en zijn chefs samen worden gehoord. Genoemd beginsel is voldoende verzekerd doordat het integratierapport en het persoonsdossier vooraf aan verzoeker ter hand worden gesteld en doordat hij bevoegd is, voor de integratiecommissie opmerkingen te maken over alle mededelingen en inlichtingen, die door zijn chefs zijn verstrekt.

Verzoeker antwoordt hierop, dat de commissie geen raadgevend orgaan is wanneer zij een ongunstig advies uitbrengt, daar een dergelijk advies het tot aanstelling bevoegde gezag bindt.

Verweerster handhaaft daarentegen haar stelling, dat de adviezen van de commissie op zichzelf niet beslissend zijn, ook al wordt het tot aanstelling bevoegde gezag daardoor in sterke mate gebonden. Is het advies ongunstig, dan heeft bedoeld gezag niettemin de keus tussen opzegging van het contract en aanstelling in een lagere rang.

3. *Verkeerde beoordeling van verzoeker in het integratierapport en door de integratiecommissie*

Verzoeker beroept zich op schending van het Verdrag of van uitvoeringsmaatregelen van het Verdrag en op détournement de pouvoir.

a) *Schending van het Verdrag*

Verzoeker stelt, dat het hem onmogelijk was gemaakt om de functie van assistent van de Directeur van het Centrum, waarop hij moest worden beoordeeld, uit te oefenen – althans gedurende de tijd waarop de beoordeling in het integratierapport betrekking heeft – en dat daarom iedere beoordeling principieel onmogelijk en ongeldig was.

Zowel zijn aanvankelijke als zijn nieuwe functie – begin 1962 was hij verbonden aan een „bureau voor onderzoek" dat generlei inhoud of doel had – was dermate theoretisch, dat het hem volstrekt onmogelijk was gemaakt zijn bekwaamheid te bewijzen, hetgeen, naar analogie van de beslissing van het Hof in de zaak Mirossevich, de bestreden beschikking ongeldig maakt.

Verzoeker beroept zich in dit verband op de volgende vermoedens:

1. De zeer algemene bewoordingen, waarin de beoordeling van F. P. Mercereau is vervat.

2. Uit het rapport van dr. G. Ritter volgt in de eerste plaats, dat deze een aantal werkzaamheden heeft verzonnen waarvan de ene nog denkbeeldiger en theoretischer is dan de andere, en in de tweede plaats, dat aan verzoeker, bijv. op het gebied van verzekeringen, opdrachten zijn verleend, die niet bestonden in een actieve werkzaamheid of in het maken van ontwerpen, doch slechts in de beoordeling van de vraag „hoever het met de zaak stond", hetgeen trouwens volkomen overbodig was, daar P. Citterio zich reeds met deze vraag bezighield; ofwel verzoeker had, waar het de onderwerpen sociale zaken en huisvesting betrof, slechts onbelangrijke werkzaamheden te verrichten, die meer tot de taak van een ambtenaar in de rang B of zelfs C behoorden; wat ten slotte de deelneming van verzoeker aan het Directiecomité betreft: dit Comité, dat door dr. G. Ritter hinderlijk werd geacht, is slechts drie maal bijeengekomen. Ten aanzien van het

wegblijven van kantoor, dat hem in het integratierapport wordt verweten, stelt verzoeker, dat dit verwijt in gemoede niet kan worden gericht tot een ambtenaar, die geen enkele werkelijke taak heeft en die veroordeeld is om zijn tijd in een leeg bureau zoek te brengen.

Verweerster antwoordt hierop, dat nimmer enige twijfel heeft kunnen bestaan omtrent de functie die verzoeker moest vervullen: deze was aangesteld om de Directeur van het Centrum bij te staan in het organisatorische werk, dat vereist was voor de opbouw van de Inrichting voor kernonderzoek te Ispra. Zijn taak bestond hierin, dat hij hetzij op eigen initiatief, hetzij volgens de instructies van de Directie allerhand vraagstukken bestudeerde die de organisatie van de Inrichting met zich bracht, daarvoor oplossingen zocht, beslissingen voorbereidde en toezag op de uitvoering daarvan.

Zoals blijkt uit de brief van verzoeker aan de Directeur van het Centrum, dr. G. Ritter, van 23 februari 1961, was het reeds voor zijn aanstelling duidelijk, dat hij bij de uitoefening van zijn taak onder diens toezicht zou staan. Verzoeker mag er zich niet over beklagen, dat hij gedurende de achttien maanden, die tussen zijn indiensttreding en de opstelling van het integratierapport zijn verlopen, niet in de gelegenheid is gesteld, zijn bekwaamheid te bewijzen. Belast met de voorbereiding en de opstelling van voorschriften voor de organisatie en de administratie in een tijd waarin van organisatie nog geen sprake was, had hij een ruim arbeidsterrein en een grote verantwoordelijkheid, welke het ontwikkelen van initiatief vereiste. In zijn rang kon hij van zijn chefs niet verlangen, dat deze het uit te voeren werk in een reeks concrete handelingen en bezigheden zouden „ontleden". Het bewijs van de gestelde schending van het Verdrag komt dus geheel voor rekening van verzoeker.

Overigens verzet verweerster zich tegen de vermoedens, waar verzoeker op wijst. Zij stelt dat de vraagstukken betreffende verzekering, huisvesting, verdeling van het personeel, vervoer, enz., waarmede verzoeker zich diende bezig te houden, zeer duidelijk en concreet en van groot praktisch nut waren.

Verzoeker antwoordt hierop dat, daar het rendement afhangt van de efficiency waarmede concrete werkzaamheden worden uitgevoerd, de algemeenheid van de hem opgedragen werkzaamheden en de omstandigheid, dat de algemene studies die er het voorwerp van waren niet in een ruimer programma waren gevat, een aanwijzing waren dat hij volgens een van oudsher bekende methode „op dood spoor was gezet".

Het bewijs hiervoor is, als zijnde van negatieve aard, voor verzoeker bijzonder moeilijk te leveren. Indien verzoeker daarentegen concrete instructies had ontvangen, dan zou het verweerster niet moeilijk zijn gevallen dit te bewijzen of althans deze omstandigheden naar voren te brengen; in plaats daarvan beperkt zij zich ertoe, de door verzoeker aangevoerde feiten te betwisten en de door dr. G. Ritter reeds in abstracto opgenoemde werkzaamheden in duidelijker bewoordingen te omschrijven. Noch schriftelijk noch mondeling is aan de verschillende diensten enige instructie gegeven. Integendeel, verzoeker werd stelselmatig geïsoleerd. Zo had H. Marcus, die met de aangelegenheden betreffende personeel en administratie was belast, hem geweigerd zich met iets anders dan zuiver materiële vraagstukken te bemoeien; verzoeker leidt hieruit af, dat H. Marcus de opdracht had, iedere poging van zijn kant om zich serieus met de organisatie van de afdeling sociale zaken bezig te houden tegen te werken. De oprichting van een bureau voor onderzoek voor administratieve vraagstukken, waarbij hij begin 1962 werd aangesteld, geschiedde volgens verzoeker juist om te verbergen dat hij definitief op een dood spoor was gebracht.

De regel, die het Hof in de zaak Mirossevich inzake de bewijslast heeft gevolgd, is in casu van toepassing, daar de kwalitatieve en kwantitatieve verschillen van dat geval (rang, duur van de proeftijd en diensttijd) van geen belang zijn naast de in het arrest neergelegde beginselen.

Verweerster voert hiertegen aan, dat het advies van de integratiecommissie niet is bepaald door de gebrekkige wijze waarop verzoeker de notulen van de eerste vergadering van het Directiecomité heeft

geredigeerd, doch door de nalatigheid waarmede hij de hem opgedragen werkzaamheden verrichtte, door zijn ongemotiveerd wegblijven van kantoor, zijn misplaatste bemoeiingen met personeelszaken die niet tot zijn competentie behoorden, de beledigende verdachtmaking van de Directeur van het Centrum te Ispra en de ontoelaatbare bewoordingen, waarmede hij zich tot de Commissie van de E.G.A. had gericht. Tegenover dergelijke verwijten, die worden ondersteund door de bij het verweerschrift overgelegde stukken, kan verzoeker bezwaarlijk volhouden dat verweerster het advies van de integratiecommissie en de ontslagbeschikking achteraf heeft te rechtvaardigen.

Tegenover de stelling van verzoeker, dat de op blz. 15 van het verweerschrift omschreven werkzaamheden een „eenzijdig" karakter dragen, daar hij er zich niet mee akkoord heeft verklaard, daar zij niet zijn medegedeeld en dus geheim zijn gebleven en daar zij ten slotte eerst na zijn aanstelling zijn vastgesteld en dus geen enkele rol spelen, stelt verweerster, dat zij in elk geval niet in strijd zijn met de brief van 23 februari 1961, waarin wordt gesteld dat verzoeker onder het gezag van de Directeur van het Centrum zou staan.

Volgens verweerster is het niet gebruikelijk, dat de verschillende diensten door middel van nota's mededeling wordt gedaan van de komst, de werkzaamheden en de bevoegdheden van de ambtenaren die in dienst treden, daar de bevoegdheden tot uiting komen in het gebruik, dat er van gemaakt wordt. Verzoeker kan bezwaarlijk ontkennen dat hij was belast met de afdeling sociale zaken, in het bijzonder met de dienst huisvesting, daar hij zich in zijn opmerkingen omtrent het integratierapport over dit feit heeft beklaagd en het dus tevens heeft erkend. Het bureau voor onderzoek, dat was opgericht op verzoek van F. P. Mercereau, is door verzoeker ten onrechte als irrelevant gekenschetst, immers vele grote ondernemingen beschikken over een dergelijk bureau, dat in hun organisatie een belangrijke rol speelt. Wat het secretariaat van meergenoemd Comité betreft: verzoeker heeft drie van de vergaderingen bijgewoond, doch van de beide laatste geen notulen gemaakt, hoewel dit tot zijn taak behoorde.

b) *Détournement de pouvoir*

Verzoeker wijst erop, dat de enige concrete aan verzoeker opgedragen taak, die dr. G. Ritter heeft genoemd, bestond in het maken van notulen van de eerste vergadering van het Comité en dat na een jaar na de gebrekkige redactie van deze notulen dit nog het enige verwijt is, dat tegen hem kan worden aangevoerd. Hierop baseert verzoeker het middel misbruik van bevoegdheid, alsmede op de omstandigheid dat dr. G. Ritter de functie van verzoeker, die oorspronkelijk door de President Hirsch was bedoeld als die van algemeen secretaris, heeft teruggebracht tot die van secretaris zonder meer.

Verweerster merkt op, dat verzoeker ter ondersteuning van dit middel geen enkel argument of bewijs heeft aangevoerd en dat het middel daarom niet ontvankelijk is.

Verzoeker stelt, dat de Directeur van het Centrum zijn bevoegdheid tot het opstellen van een beoordeling voor persoonlijke doeleinden heeft gebruikt, nl. om zich van een hinderlijke medewerker te ontdoen. Aan de woorden, die de Directeur in de vergadering van de integratiecommissie heeft gesproken, komt in dit verband een bijzondere betekenis toe.

Verweerster stelt dat verzoeker, om de integratiecommissie een détournement de pouvoir te kunnen verwijten, niet kan volstaan met te wijzen op verzuimen van zijn chefs. De mening van de chefs van de ambtenaar is slechts een van de punten waarop deze commissie haar oordeel baseert. Daar voorts détournement de pouvoir slechts aan de hoogste gezagdrager kan worden verweten, moet nog worden bewezen dat de Commissie van de E.G.A. zelf de beweerdelijk onzuivere motieven van de chefs van verzoeker tot de hare heeft gemaakt.

4. *Vordering tot schadevergoeding*

Daar de opzegging van het contract een gevolg is van de weigering om hem in vaste dienst aan te stellen, heeft de ongeldigheid van de weigering volgens *verzoeker* tot gevolg dat ook de opzegging ongeldig is, daar deze, nu haar oorzaak wegvalt, onrechtmatig wordt, ten gevolge waarvan hij schade lijdt.

Subsidiair voert verzoeker aan dat, voor het geval de beschikking waarbij zijn vaste aanstelling is geweigerd in stand blijft, de termijn van een maand, die bij de opzegging in acht is genomen, onvoldoende is. Dat in de aanstellingsbrief een termijn van een maand wordt genoemd belet niet, dat een opzegging met een dergelijke termijn onrechtmatig is en verzoeker schade toebrengt, daar deze termijn in het geval van een ambtenaar, die „aanspraak" op een vaste aanstelling en recht op een vaste werkkring heeft, in vergelijking met de meeste Europese wetgevingen onvoldoende is.

Verzoeker vordert Lfr 1.000.000 als vergoeding voor de schade, die hij heeft geleden doordat hij tijdelijk zonder werk is geweest; Lfr 3.000.000 ter vergoeding van materiële schade wegens „belemmeringen, hinder en achteruitgang" in zijn toekomstige loopbaan, en ten slotte Lfr 1.000.000 wegens morele schade.

Verweerster merkt op dat in alle contracten, die ex artikel 214, lid 3, van het E.G.A.-Verdrag door de Instellingen zijn gesloten, een opzeggingstermijn van een maand voorkomt. Daar verzoeker zijn schade niet heeft bewezen en geen enkel gegeven heeft overgelegd waarop de gevorderde bedragen zijn gebaseerd, concludeert verweerster tot niet-ontvankelijkheid van deze vordering.

Bij repliek stelt *verzoeker*, dat hij terecht schadevergoeding vordert, daar zijn contract ontijdig is opgezegd. Van de opzeggingsclausule, hoewel op zichzelf geldig, is in casu een onrechtmatig gebruik gemaakt.

Verweerster merkt op, dat verzoeker, afgezien van de opzegtermijn van een maand, ingevolge artikel 102, lid 2, van het Statuut een vergoeding heeft genoten gelijk aan twee maanden salaris.

5. *Ontvankelijkheid van het bewijsaanbod*

Verzoeker behoudt zich in zijn verzoekschrift uitdrukkelijk het recht voor, later alsnog bewijs aan te bieden van de door hem gestelde feiten en omstandigheden, voor het geval deze mochten worden betwist; *verweerster* voert hiertegen aan, dat volgens artikel 42,

paragraaf 1, van het Reglement voor de procesvoering „de vertraging, waarmede (het) bewijsaanbod geschiedt, dient te worden gemotiveerd", zulks op straffe van niet-ontvankelijkheid.

Verzoeker acht dit standpunt van verweerster te formalistisch en stelt, dat artikel 42, paragraaf 1, van het Reglement voor de procesvoering partijen in beginsel het recht toekent, nog bij repliek een bewijsaanbod te doen, al dienen zij dit te motiveren, zulks om misbruik te voorkomen.

Verweerster persisteert bij haar mening dat het bewijsaanbod niet ontvankelijk is en stelt, dat artikel 42 slechts één uitzondering op de regel toelaat, nl. indien de vertraging is gemotiveerd. Indien zou worden aangenomen dat, zolang betwisting door verweerster achterwege blijft, het aanbieden van bewijs kan worden opgeschort, dan zou dit nimmer in het verzoekschrift kunnen worden gedaan en zou artikel 38 dus geen enkele zin hebben;

IV – Procedure

Overwegende dat de procedure een regelmatig verloop heeft gehad;

dat de Eerste Kamer van het Hof bij beschikking van 18 maart 1964 een getuigenverhoor heeft gelast over de volgende vragen:

a) Is het juist, dat verzoeker sedert september-oktober 1961 stelselmatig van ieder contact met de verschillende diensten werd uitgesloten? Is het in het bijzonder juist, dat de hoofden van dienst met wie administratieve contacten noodzakelijk zouden zijn geweest, met name die van de administratie, het personeel en de dienst voor opslag en beheer van apparatuur, van dr. G. Ritter de raad kregen, niet met verzoeker samen te werken? Zo ja, zijn dan voor deze opdracht bepaalde gronden genoemd? Welke?

b) Is het juist dat verzoeker na het maken van de notulen van de eerste vergadering van het Directiecomité van deze taak is ontheven?

c) Is het juist dat het „bureau voor onderzoek", waarmede verzoeker werd belast nadat F. P. Mercereau aan dr. G. Ritter was toegevoegd, noch een taakomschrijving noch een organisch bestaan bezat en noch met de Directeur of de Adjunct-Directeur, noch met de verschillende diensten in verbinding stond?

dat de Eerste Kamer van het Hof op 13 mei 1964 de volgende getuigen heeft gehoord:

H. Marcus, Chef van de Dienst personeel en sociale zaken van de Inrichting van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek te Ispra,

W. Metzger, Chef van de Dienst administratie en financiën van de Inrichting te Ispra,

C. L. Faa di Bruno, ambtenaar van de E.G.A.,

M. Camps, Chef van de Dienst voorziening van de Inrichting te Ispra,

F. P. Mercereau, Adjunct-Directeur van de Inrichting te Ispra;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep door verweerster niet is bestreden en geen aanleiding geeft tot opmerkingen ambtshalve;

dat het beroep ontvankelijk is;

Ten principale

GRIEVEN IN VERBAND MET DE VERLENGING VAN DE PROEFTIJD

Overwegende dat verzoeker stelt, dat hij door de verlenging van de proeftijd is benadeeld, omdat aan het eind van de eerste zes maanden een gunstig, doch na de verlenging van de proeftijd een ongunstig beoordelingsrapport is opgesteld, en omdat de Commissie haar oordeel alleen op dit laatste heeft gebaseerd; dat de ongeldigheid van de verlenging tot gevolg heeft, dat de bestreden beschikking onregelmatig is;

Overwegende dat, zelfs indien zou worden aangenomen dat de proeftijd van verzoeker niet geheel volgens de regels is verlopen, er geen sprake van is dat de in dit verband gestelde onregelmatigheden afbreuk doen aan de geldigheid van de beschikking, waarbij de vaste aanstelling is geweigerd;

dat toch, toen de beslissing omtrent de vaste aanstelling werd genomen, reeds meer dan een jaar was verstreken sedert de periode, waarop het stagerapport van 16 februari 1962 betrekking had, zodat de administratie, ongeacht de verlenging van de proeftijd van verzoeker, gerechtigd en verplicht was, aan de integratiecommissie een recenter rapport voor te leggen over het gehele tijdvak, dat sedert de aanstelling van verzoeker was verstreken;

dat mitsdien het in november 1962 opgestelde beoordelingsrapport terecht aan de integratiecommissie is voorgelegd;

dat derhalve deze grief niet gegrond is;

GRIEVEN IN VERBAND MET ONREGELMATIGHEID VAN DE INTEGRATIEPROCEDURE

Overwegende dat verzoeker zich erover beklaagt, dat het advies van de integratiecommissie hem niet in zijn geheel ter hand is gesteld voordat het besluit werd genomen waarbij hem zijn vaste aanstelling werd geweigerd en evenmin in zijn persoonsdossier is opgenomen;

Overwegende dat een negatief advies van de integratiecommissie het tot aanstelling bevoegde gezag bindt;

dat de betrokken ambtenaar zijn eventuele grieven tegen dit advies slechts naar voren kan brengen door beroep in te stellen tegen de beschikking van het tot aanstelling bevoegde gezag, waarbij het advies wordt bekrachtigd en de integratieprocedure formeel wordt afgesloten;

dat derhalve betrokkene geen schade lijdt, indien het advies hem niet vooraf wordt medegedeeld;

dat bijgevolg de administratie niet verplicht kan worden geacht het advies van de integratiecommissie aan betrokkene mede te delen, voordat de genoemde beschikking van het tot aanstelling bevoegde gezag hem is betekend;

Overwegende dat verzoeker voorts de integratieprocedure onregelmatig acht omdat hij niet samen met zijn chefs, die het integratierapport hebben opgesteld, is gehoord;

Overwegende dat verzoeker in de gelegenheid is geweest, aan de integratiecommissie zijn mening kenbaar te maken over de opmerkingen, die door zijn chefs over hem waren gemaakt;

dat, gezien de omstandigheden van het onderhavige geval, kan worden aangenomen dat de commissie door een rechtstreekse confrontatie tussen betrokkene en zijn chefs waarschijnlijk niet de beschikking zou hebben gekregen over nieuwe gegevens van enig belang;

dat bijgevolg de grieven van verzoeker in verband met onregelmatigheid van de integratieprocedure niet gegrond zijn;

GRIEVEN IN VERBAND MET EEN VERKEERDE BEOORDELING VAN DE BEKWAAMHEID VAN VERZOEKER

a) *Schending van het Verdrag*

Overwegende dat verzoeker stelt, dat het hem gedurende de tijd waarop de beoordeling in het integratierapport betrekking heeft onmogelijk was gemaakt, de functie van assistent van de Directeur van het Centrum te Ispra, waarvoor hij was aangesteld, uit te oefenen en dat daarom iedere beoordeling principieel onmogelijk was;

Overwegende dat inderdaad door de aanstelling van verzoeker bij een „bureau voor onderzoek", dat na de komst te Ispra van F. P. Mercereau werd opgericht, in zijn aanvankelijke positie bij Euratom een zekere verandering intrad;

dat, gezien de zeer algemene bewoordingen van de aanstellingsbrief en gezien de vereisten, die de organisatie van de dienst met zich bracht en die zich in het bijzonder deden gevoelen in de periode waarin het Centrum te Ispra werd opgericht, deze verandering de zeer ruime bevoegdheden, die voor het betrokken tijdvak aan de Directie van het Centrum moeten worden toegekend, niet overschrijdt;

dat derhalve het rapport, dat met het oog op de integratieprocedure over verzoeker is opgesteld, terecht een oordeel uitspreekt over de gezamenlijke activiteiten, die deze bij de vervulling van de verschillende hem opgedragen taken in feite heeft ontplooid;

dat mitsdien deze grief niet gegrond is;

Overwegende dat verzoeker voorts stelt, dat hij niet in staat is gesteld zijn bekwaamheid te bewijzen, daar hem gedurende de tijd waarop het beoordelingsrapport betrekking heeft geen enkele concrete taak was opgedragen en daar ieder contact met de verschillende diensten hem onmogelijk was gemaakt;

Overwegende dat, wat de prestaties van verzoeker betreft, hem voornamelijk een gebrek aan initiatief bij het onderzoek der te bestuderen problemen en een nalatig gedrag wordt verweten, terwijl, gelijk door de Adjunct-Directeur van het Centrum, F. P. Mercereau, in zijn verklaring voor de Kamer is erkend, de werkstukken over bepaalde vraagstukken, die verzoeker in het begin afleverde, van behoorlijke kwaliteit waren;

dat de instructie, waartoe de Kamer op verzoek van betrokkene is overgegaan, geen bevestiging heeft opgeleverd voor zijn stelling, dat het hem onmogelijk was gemaakt, contact te hebben met de diensten waarmede hij door zijn werk te maken had kunnen hebben;

dat derhalve, gezien de zeer algemene taak, die de functie van verzoeker met zich bracht, niets de stelling wettigt, dat hij niet in staat is gesteld het bewijs van zijn bekwaamheid te leveren;

dat, ook al is het mogelijk dat het slechter worden van zijn persoonlijk contact met de Directie van het Centrum te Ispra en de teleurstelling in verband met zijn aanstelling bij het bureau voor onderzoek zijn algemene gedrag hebben beïnvloed, dit toch niet zijn negatieve houding rechtvaardigt, die zich onder meer uitte in het herhaalde malen zonder geldige reden afwezig zijn, hetgeen in strijd is met de principiële vereisten, die in elk geval in acht moeten worden genomen om in de dienst een behoorlijke gang van zaken te verzekeren;

dat derhalve deze grief faalt;

b) *Ten aanzien van het gestelde détournement de pouvoir*

Overwegende dat verzoeker de negatieve beoordeling door zijn Directeur-Generaal als een détournement de pouvoir beschouwt, aangezien deze zijn bevoegdheid voor persoonlijke doeleinden zou hebben gebruikt;

Overwegende dat de mening, welke de Adjunct-Directeur van het Centrum, die persoonlijk vrij goede betrekkingen met verzoeker onderhield, in zijn aan de integratiecommissie overgelegde beoordeling van verzoeker heeft uitgesproken, een bevestiging vormt van de negatieve beoordeling door de Directeur-Generaal, zij het op meer genuanceerde wijze;

dat derhalve rechtens niet is bewezen, dat de negatieve beoordeling door de Directeur-Generaal van de Inrichting door zijn vijandige houding ten opzichte van verzoeker is bepaald;

dat mitsdien deze grief faalt;

VORDERING TOT SCHADEVERGOEDING

Overwegende dat uit het voorgaande blijkt, dat verzoeker de onwettigheid van de bestreden beschikking niet heeft aangetoond;

dat deze beschikking derhalve in verband met haar aard en inhoud slechts dan een dienstfout zou opleveren, wanneer zij ten aanzien van betrokkene overbodige kritiek bevatte;

dat de motivering van de bestreden beschikking een dergelijke kritiek niet bevat;

dat derhalve de vordering tot schadevergoeding slechts behoeft te worden onderzocht, voor zover zij is gebaseerd op de stelling, dat de opzegtermijn onvoldoende is geweest;

Overwegende dat de opzegtermijn van een maand, die op verzoeker is toegepast, in overeenstemming is met hetgeen in zijn aanstellingscontract was bepaald;

dat verzoeker voorts krachtens artikel 102, lid 2, van het Statuut van de ambtenaren de in artikel 34 bedoelde vergoeding van twee maanden salaris heeft genoten;

dat verweerster zich door de toekenning van laatstgenoemde schadeloosstelling, die in het Statuut zelf is vastgesteld, in casu op geldige wijze van haar verplichtingen inzake de opzegtermijn heeft gekweten;

dat bijgevolg de vordering van verzoeker tot schadevergoeding niet voor toewijzing vatbaar is;

TEN AANZIEN VAN DE KOSTEN

Overwegende dat verzoeker in het ongelijk is gesteld;

Overwegende dat de in het ongelijk gestelde partij volgens artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering in de kosten wordt verwezen;

dat evenwel volgens artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering in gedingen, die door ambtenaren van de Gemeenschappen worden gevoerd, de kosten door de Instellingen gemaakt te haren laste blijven;

Overwegende met betrekking tot de reis- en verblijfkosten der getuigen, dat deze ten laste van verweerster behoren te komen, daar de getuigen zijn gehoord in hun hoedanigheid van ambtenaren van de E.G.A.;

Gezien de processtukken;

Gehoord partijen in haar pleidooien;

Gehoord de verklaringen van getuigen;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

Gelet op artikel 152 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

Gelet op het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;

Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer)

Rechtdoende,

Verwerpt het beroep 84-63;

Compenseert de kosten, in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten draagt;

Verstaat dat de reis- en verblijfkosten der getuigen voor rekening van verweerster zijn;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Aldus door het Hof gewezen en ondertekend te Luxemburg op vijfentwintig juni negentienhonderdvierenzestig.

TRABUCCHI DELVAUX STRAUSS

Uitgesproken ter openbare zitting gehouden te Luxemburg op vijfentwintig juni negentienhonderdvierenzestig.

De Griffier, *De President van de Eerste Kamer,*
A. VAN HOUTTE A. TRABUCCHI